

Heesch | 22 november 2022

Plan van aanpak ecologische verbindingszones

Gemeente Bernheze

Inhoudsopgave

AANLEIDING	3
ANALYSE RESTOPGAVE	5
ADVIES PRIORITEITEN VOLGENS PROVINCIE	6
PLAN VAN AANPAK GEMEENTE	8
FINANCIËLE GEVOLGEN	10

Aanleiding

Wat zijn ecologische verbindingzones?

Het Natuurnetwerk Brabant is een netwerk van deels bestaande en deels nieuwe natuurgebieden die door ecologische verbindingzones met elkaar verbonden zijn. Dit maakt deel uit van Natuurnetwerk Nederland. Het doel is om in 2027 alle ontbrekende verbindingen in het netwerk te hebben gedicht met nieuwe natuur. Ecologische verbindingzones worden verdeeld in natte ecologische verbindingzones en droge ecologische verbindingzones.

Natte ecologische verbindingzones zijn doorgaans verbonden aan beken en A-watgangen. Uitgangspunt is dat deze verbindingen gemiddeld 25 meter breed zijn, waarvan de eerste 10 meter naast de watergang natte, watergebonden natuur is, en de overige 15 meter een strook droge natuur is. Droge ecologische verbindingzones zijn verbindingen over land. Uitgangspunt is dat deze 25 meter breed is.

Verwerving en realisatie van ecologische verbindingzones gebeurt op basis van vrijwilligheid. Daardoor is het niet altijd mogelijk om aaneengesloten zones te ontwikkelen. In de praktijk moet worden gestreefd naar een flexibele invulling van 2 à 2,5 hectare per strekkende kilometer.

Wat doen gemeente, waterschap en provincie?

De provincie is verantwoordelijk voor het natuurnetwerk. De provincie nodigt andere partijen uit om nieuwe ecologische verbindingzones te realiseren en stelt daarvoor geld en grond ter beschikbaar via onder andere het Groenontwikkelfonds. Gemeente en waterschap betalen samen de realisatie van de natte EVZ's, respectievelijk 15/25 en 10/25 deel. Gemeente Bernheze heeft een samenwerkingsovereenkomst met Waterschap Aa en Maas waarin is vastgelegd dat het Waterschap kartrekker is voor de natte EVZ's. De gemeente staat aan de lat voor de droge EVZ's.

In het Landschapsontwikkelingsplan Bernheze uit 2012 wordt de realisatie van EVZ's al benoemd. Op 24 maart 2020 heeft het college de actualisatie van het Landschapsontwikkelingsplan vastgesteld. Hierin werd wederom de ambitie uitgesproken om de EVZ's te gaan realiseren en toen zijn benodigde middelen in beeld gebracht. Inmiddels heeft de provincie een actualisatie van de provinciale EVZ-kaart afgerond. Daarbij zijn EVZ's:

- Als bestaande natuur aangeduid als ze reeds gerealiseerd zijn
- Van de kaart verwijderd, of laag geprioriteerd, als ze bij nader inzien toch niet wezenlijk bijdragen aan de verbinding van populaties
- Op een andere plek gesitueerd als dat de haalbaarheid of functionaliteit vergroot

Sinds 2020 zijn in onze gemeente geen EVZ's gerealiseerd. Wel zijn twee EVZ's in ontwikkeling, door Waterschap en een particulier.

Dit alles leidt tot verandering van onze restopgave.

Waarom een plan van aanpak?

Het landelijk streven is nog steeds om het natuurnetwerk (natuurkerngebieden en de ecologische verbindingen daartussen) in 2027 gereed te hebben. Daarom is een plan van aanpak nodig hoe gemeente Bernheze haar middelen en capaciteit hiervoor gaat inzetten.

In het concernplan is het volgende resultaat benoemd:

Plan van aanpak dat in beeld brengt hoe we de komende jaren werken aan onze EVZ-opgave. Daarbij onderzoeken we de mogelijkheden om de ambtelijke inzet zo veel mogelijk te beperken en zo veel mogelijk subsidies te benutten.

Dit plan van aanpak geeft invulling aan die opgave uit het concernplan.

Analyse restopgave

Wat moeten we nog doen?

De geactualiseerde EVZ-kaart van de provincie is voor het Bernhezer grondgebied geanalyseerd. Globaal komt hieruit voort dat nog ruim 26 kilometer gerealiseerd moet worden, waarvan ca. 8 km door de gemeente en 18 km door het Waterschap, met co-financiering van de gemeente. De provincie maakt hierbinnen nog onderscheid in EVZ's met hoge en lage prioriteit.

Tabel 1. Lengte EVZ in meters

Totale lengte EVZ in Bernheze, door Waterschap en/of gemeente		43.339
Tracés gereed		17.577
Waarvan gerealiseerd door gemeente		3.599
Waarvan gerealiseerd door Waterschap, met co-financiering gemeente		13.978
Tracé's nog niet gereed		25.762
Kartrekker gemeente		7.597
	Waarvan prio hoog - subsidiabel:	0
	Waarvan prio laag - niet subsidiabel	7.597
Kartrekker WS-gemeente financiert mee		18.165
	Waarvan prio hoog - subsidiabel:	12.832
	Waarvan prio laag - niet subsidiabel	5.333

Advies prioriteiten volgens provincie

De provincie heeft ook een analyse uitgevoerd op de restopgave van gemeente Bernheze en daarbij de volgende adviezen gegeven.

Advies omgang met prioriteiten

Er is navraag gedaan bij de provincie hoe de prioriteiten hoog en laag geïnterpreteerd moeten worden. De provincie heeft de volgende uitleg geleverd bij de verschillende prioriteiten. Zij stelt:

‘In de gehele provincie zijn de EVZ’s bekeken en toen is beoordeeld welke EVZ’s cruciaal zijn voor het verbinden van populaties. Deze EVZ’s zijn met de prioriteit hoog op de kaart gezet en de andere EVZ’s hebben de prioriteit laag gekregen. De voorkeur gaat daarmee ook uit naar de realisatie van de EVZ’s met prioriteit hoog. Echter, wanneer jullie een goed plan hebben voor de EVZ’s met prioriteit laag, kunnen deze alsnog op subsidiabel gezet worden. Qua uitvoering/planning: focus eerst op de EVZ’s met prioriteit hoog, dan kan het traject met de EVZ’s prioriteit laag op een lager pitje separaat worden gevolgd.’

Advies EVZ ‘t Grolder

Daarnaast geeft de provincie een advies ten aanzien van onze langste droge EVZ, ‘t Grolder. EVZ ‘t Grolder heeft de prioriteit laag gekregen, vanwege onzekerheden omtrent noodzaak en functioneren. Bij een goede motivatie kan deze wel op prioriteit hoog gezet worden, met de bijbehorende subsidiemogelijkheden.

Deze EVZ loopt globaal van de Hooge Vorssel naar de Venloop net boven Loosbroek en kruist daarbij de wijstgronden bij Donzel en de Groote Wetering. Deze EVZ heeft een totale lengte van 4.701 m. Langs deze EVZ zijn diverse landschapselementen aanwezig, maar het functioneren als EVZ voor de das is onbekend. De provincie heeft een globale scan gedaan en stelt het volgende voor:

- EVZ ten noorden van Donzel omleggen zodat deze langs de Groldersedijk loopt en zo bij een houtwal uit komt. Dit vergt grondaankoop en inrichting. Lengte: 325 m
- EVZ tussen Jonkerstraat en Langstraat omleggen zodat deze logischer langs eigendomsgrenzen loopt en de natte EVZ met een bestaande houtwal verbindt. Omdat dit alternatieve tracé langs kavelgrenzen met veel bestaande landschapselementen loopt, verwacht de provincie dat hier nauwelijks grondaankoop en inrichting nodig is. Onze eigen verwachting is dat hier nog wel ecologische winst te behalen is door in samenspraak met de grondeigenaren (Waterschap, Staatsbosbeheer en Protestantse Parochie) toe te werken naar een betere inrichting. Lengte: 1.000m
- Na een positieve reactie van de gemeente zal de provincie deze EVZ de status ‘gereed’ geven, met uitzondering van de delen die nog aandacht behoeven. (325 m langs

Groldersedijk, en mogelijk 1000 m tussen Jonkerstraat en Langstraat). Deze kunnen dan de prioriteit hoog krijgen waarmee deze open staan voor subsidie.

Deze adviezen zijn in kaart en tekst weergegeven op de kaarten in de bijlage.

Plan van aanpak gemeente

Wij volgen het advies van de provincie op en zetten actief in op de EVZ's die nu op prio hoog staan. Aan de EVZ's die prio laag hebben doen we nu niks. Wel onderzoeken we of EVZ 't Grolder nog aandacht nodig heeft en op prio hoog gezet moet worden. We werken hiervoor met vier sporen.

Spoor 1: Natte EVZ's met hoge prio: actief op (laten) pakken door het Waterschap

Wij volgen het advies van de provincie op en richten ons met name op de ontwikkeling van de EVZ's met een hoge prioriteit. Dit zijn vooralsnog alleen natte EVZ's. Daarvan is de afspraak gemaakt met het Waterschap dat zij daarin kartrekker zijn t.a.v. grondverwerving en realisatie. En dat gemeenten faciliteren en co-financieren. Dit betreft 12.832 m

Concreet doen wij hiervoor het volgende:

- Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen die bij ons worden gemeld, checken wij of er kansen zijn om natte EVZ's te ontwikkelen. Waar nodig brengen wij initiatiefnemers in contact met het waterschap
- EVZ's Aa en Leijgraaf vorderen slechts moeizaam. Wij brengen EVZ-ontwikkeling actief in bij de regiodeal Aa-dal
- Wij blijven in overleg met het Waterschap. Bij het bestuurlijk overleg in november zullen we ook het onderwerp EVZ's bespreken. Daarbij bespreken we ook de optie om de natte EVZ's met lage prio niet actief op te pakken. Dit betreft 5.333 m.

Spoor 2: Droge EVZ's waar we niets aan doen

Wij doen niets aan EVZ nummer 468, op de grens met 's-Hertogenbosch, vanwege de lage prioriteit. Dit betreft een lengte van 2.683 m

EVZ Vorstenbosch is reeds in uitvoering door een particulier. Lengte: 213 m

In totaal betreft 2.896 m waar we niet actief op inzetten.

Spoor 3: Droge EVZ 't Grolder onderzoeken

Wij voeren een kleinschalig onderzoek uit naar de (potentiële) meerwaarde van de EVZ 't Grolder. Daarbij willen we:

- Het advies van de provincie als basis gebruiken
- Dit aanvullen met de lokale kennis van het partneroverleg buitengebied en een ecooloog (bijv. van stichting Das en Boom)
- Dit advies inbrengen bij de provincie zodat zij hun kaarten en subsidiemiddelen kunnen aanpassen

Gelet op de beperkt beschikbare capaciteit en het concernplan 2022 stellen wij voor dit onderzoek naar EVZ 't Grolder in 2023 in het concernplan op te nemen.

Spoor 4: Restopgave droge EVZ's actief oppakken

Na spoor 2 en 3 blijft mogelijk een restopgave over om een deel van droge EVZ 't Grolder aan te pakken. Dit is naar verwachting maximaal 1.325 m. Als status en financiering (subsidie provincie) geborgd zijn, kan de realisatie daarvan in de periode 2024-2027 worden opgepakt.

Samenvatting cijfers

Natte EVZ's, niet oppakken (lage prio):	5.333 m
Natte EVZ's, actief oppakken door waterschap, (hoge prio):	12.832 m
Droge EVZ's, niet oppakken, (lage prio, in uitvoering, of gereed):	6.272 m
Droge EVZ's, zelf actief oppakken (na onderzoek waarschijnlijk hoge prio):	1.325 m

Financiële gevolgen

Na de actualisatie van de provincie verandert ook de financiële situatie.

Natte EVZ's

12.832 m van alle EVZ's is geclassificeerd als hoge prio/subsidiabel. Natte EVZ's zijn gemiddeld 25 meter breed, waarvan het Waterschap 10 meter bekostigt, en de gemeente 15 meter. Voor de gemeente betekent dit een kostenpost van € 150.000,--* per kilometer natte EVZ. 12,8 km x 150.000,-- = 1,9 miljoen euro.

De provincie subsidieert op dit moment 75%** van de kosten, waarmee de netto kosten voor de gemeente € 480.000,-- bedragen.

*Normkosten natte EVZ = € 250.000,-/km: 4/10 door het Waterschap, 6/10 door de gemeente.

**Bron: Subsidieregeling realisering Natuurnetwerk Noord-Brabant (02-05-2022)

N.B. het kan zijn dat het Waterschap ervoor kiest om ook de natte EVZ's met een lage prio te realiseren. Als de gemeente hieraan meewerkt, zou het kostenplaatje voor het gemeentelijk deel als volgt zijn:

5,33 km x € 150.000,-- = € 799.950,--

Aangezien hier geen provinciale subsidie tegenover staat, zouden deze kosten volledig ten laste van de gemeente komen. Ons uitgangspunt is dat wij hier niet aan meewerken en wij reserveren hiervoor geen middelen.

Droge EVZ Grolder, restopgave:

1.325 meter x 25 meter (3,3 ha) x € 130.000,-*** = € 430.625,--

De provincie subsidieert op dit moment 75% van de kosten, waarmee de kosten netto kosten voor de gemeente € 107.626,-- bedragen.

***Normkosten inrichting en functiewijziging droge natuur volgens GOB = € 50.000,-/ha

Normkosten aankoop landbouwgrond = € 80.000/ha

Totaal: € 587.626,-- netto kosten na verrekening subsidie.

Margebedrag normkosten

Waterschap Aa en Maas geeft aan dat de normbedragen waarmee de provincie rekent ontoereikend zijn om de kosten te dekken. Zij zijn daarover in gesprek met de provincie. Omdat de uitkomst daarvan nog onbekend is, adviseren wij om 10% extra middelen te reserveren voor EVZ-ontwikkeling om dergelijke tegenvallers op te kunnen vangen. Daarmee komt de benodigde reservering van middelen op € 650.000,--.

Vorbereidingskosten droge EVZ's

Uitgangspunt is dat de realisatie van EVZ's zo min mogelijk van onze ambtelijke capaciteit vergt. De voorbereiding en realisatie van de natte EVZ's ligt in handen van het Waterschap. Voor de droge EVZ's huren wij externe capaciteit in om onze eigen organisatie zo min mogelijk te belasten. Wij reserveren hiervoor 50.000,--.

Financiële samenvatting

Onderwerp	Netto kosten na verrekening subsidie
Realisatie natte EVZ's	€ 480.000,--
Realisatie droge EVZ's netto	€ 107.626,--
10% onvoorzien wegens lage normkosten provincie	€ 58.762,--
Vorbereiding, administratie en toezicht droge EVZ's	€ 50.000,--
Totale kosten	€ 696.388,--

Bijlage: Kaarten Ecologische verbindingzones situatie